Beleid

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen 2024

Zorg en Zekerheid

Beter in jouw buurt

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3

1.1. Sustainable Development Goals 4

1.2. Real world impact 6

2. Duurzaamheidsbeleid Zorg en Zekerheid 7

2.1. De drie screeningselementen 7

2.2. Duurzame samenleving – De Sustainable Development Goals 8

1. Sustainable Development Goal 1 – Armoede Bestrijding 8
2. Sustainable Development Goal 3– Gezondheid & Welzijn 9
3. Sustainable Development Goal 7 & 13, 14 & 15 – Energie Transitie, klimaat adaptatie & Biodiversiteit (in water en op land) 10
4. Overige Sustainable Development Goals 12

2.3. Inzet van instrumenten 12

2.4. Verhaal en Herstel 13

3. Implementatie van het duurzaamheidsbeleid 14

3.1. Manager selectie en monitoring 14

3.2. Governance MVB-beleid 15

3.3. Rapportage 15

3.4. Grenzen bij overschrijdingen MVB beleid binnen beleggingsfondsen 16

3.5. Periodieke evaluatie 17

Appendix 18

Ethische Principes 18

ESG Risico's 23

1. Inleiding

Zorg en Zekerheid heeft een missie: ‘Wij gaan voor gezondheid en verzekeren dat goede zorg nu en in de toekomst toegankelijk is’. Aan deze missie wordt betekenis gegeven door het leidend te laten zijn in alles wat we doen. Het is de toetssteen bij onze beslissingen.

Daarbij zijn wij ervan overtuigd dat zorg toegankelijk moet zijn voor iedereen. Zorg en Zekerheid heeft geen winstoogmerk en kan mede daarom de premies zo laag als mogelijk houden. Eén van de manieren om dit te bereiken is door eigen vermogen te beleggen. Met een gedegen risico-rendementsprofiel én met aandacht voor onze missie.

Om tot een gedegen risico-rendementsprofiel te komen, hebben we een aantal beleggingsovertuigingen (*investment beliefs*) gedefinieerd. Daarbij is de basis duurzaamheid. Wij streven ernaar om volledig duurzaam te beleggen. In dit beleidsdocument leggen we uit wat duurzaamheid voor Zorg en Zekerheid betekent en hoe we hier invulling aan geven. Voor de concrete invulling wordt jaarlijks een plan van aanpak opgesteld. Het maatschappelijk verantwoord beleggen is onderdeel van het beleggingsbeleid van Zorg en Zekerheid. Ook de geldmarktfondsen, uit het Liquiditeitsbeleid, vallen onder het maatschappelijk verantwoord beleggen.

Investment Beliefs:

- Zorg en Zekerheid belegt op een maatschappelijk verantwoorde manier.
- Het doel is het realiseren van een redelijk rendement waardoor de premie-opslagen van de zorgverzekeringen op lange termijn zoveel mogelijk beperkt blijven.
- We verwachten op lange termijn extra waarde te creëren door rekening te houden met maatschappelijke verantwoordelijkheid bij de selectie van de beleggingen.
- Het nemen van risico's binnen het beleggingsbeleid is onvermijdelijk, maar deze worden zorgvuldig genomen.
- De risico-rendementsverhouding van de beleggingsportefeuille verbetert door diversificatie.
- De beleggingen moeten niet-complex en transparant zijn.
- Een belangrijk deel van onze beleggingen is liquide.
- Zorg en Zekerheid is kostenbewust en beheersing van de kosten speelt een belangrijke rol bij de inrichting van het vermogensbeheer.
- De belangen van Zorg en Zekerheid en de externe uitvoerders moeten zo goed mogelijk met elkaar in overeenstemming zijn, er worden geen performance-gerelateerde vergoedingen betaald.

De missie van Zorg en Zekerheid heeft een tweetal leidende principes in zich. Het gaat om ‘samen’ en het gaat om ‘gezondheid’. Het vermogen dat Zorg en Zekerheid mag investeren moet bijdragen aan het behalen van deze missie en daarmee thema’s.

Bij het concretiseren van het thema ‘gezondheid’ gaan we uit van de directe gezondheid van mensen zelf én hoe je dit kunt stimuleren of beïnvloeden. Denk daarbij aan voeding, (betaalbaarheid van) medicijnen en een plek om te wonen. Daarnaast zijn er indirecte impacts op de gesteldheid van de mens zoals voldoende inkomen om van te leven. Ook de omstandigheden waarin mensen leven hebben een grote invloed op de gezondheid. Uit onderzoeken[1] blijkt dat er drie grote elementen een impact hebben op de gezondheid van mensen:

[1]Karen Morrison 2017, Conserving Biodiversity: A Public Health Imperative
Marselle et al. 2019, Biodiversity and Health in the Face of Climate Change: Challenges, Opportunities and Evidence Gaps

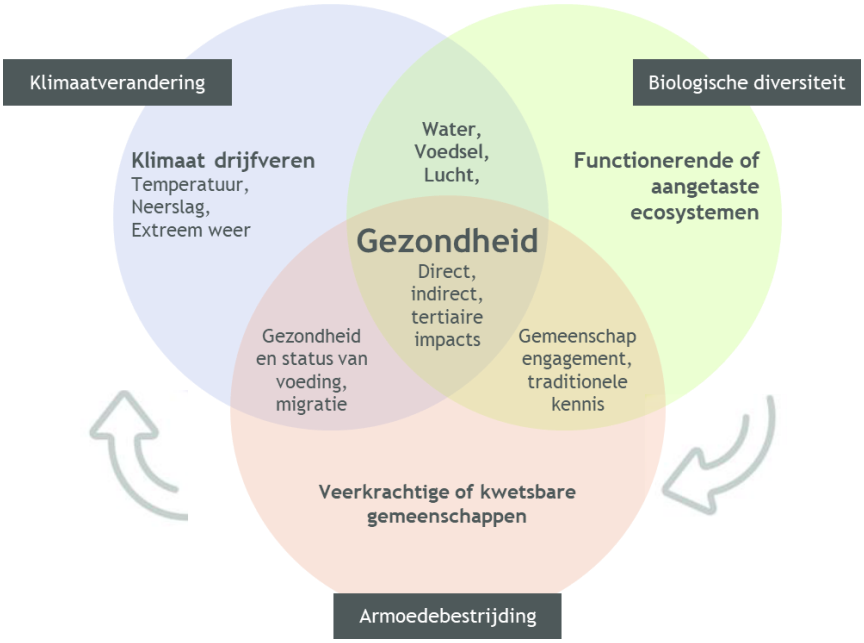

Klimaat en klimaatverandering, land/biodiversiteit en de leefomstandigheden binnen een gemeenschap (ongelijkheid) zijn allemaal, direct of indirect, van invloed op het welzijn van de mens. Omdat dit welzijn centraal staat in de missie van Zorg en Zekerheid zijn dit de leidende thema's bij ons beleggingsbeleid. Het 'samen' deel van de missie maken we concreet in het thema 'duurzame samenleving'.

1.1. Sustainable Development Goals

Voor Zorg en Zekerheid is de beste vertaling van een duurzame samenleving het concept van de 17 duurzaamheidsdoelen van de verenigde naties: de Sustainable Development Goals (SDGs). De doelen richten zich op het stoppen van armoede, het beschermen van de planeet en een vreedzaam en voorspoedig leven in 2030. Zorg en Zekerheid kijkt naar haar de mogelijke negatieve effecten van haar beleggingen door de lens van de Sustainable Development Goals en minimaliseert deze. Daarnaast gebruikt Zorg en Zekerheid de SDGs de SDGs om verdere invulling te geven aan de bovengenoemde thema's:

- Gezondheid & welzijn (SDG 3);
- Armoede (SDG 1);
- Klimaat (SDG 7 en 13);
- Biodiversiteit (SDG 14 en 15).

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS
1 NO POVERTY
2 ZERO HUNGER
3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING
4 QUALITY EDUCATION
5 GENDER EQUALITY
6 CLEAN WATER AND SANITATION
7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY
8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH
9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE
10 REDUCED INEQUALITIES
11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES
12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION
13 CLIMATE ACTION
14 LIFE BELOW WATER
15 LIFE ON LAND
16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS
17 PARTNERSHIPS FOR THE GOALS
SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

1.2. Real world impact

Met haar beleggingen wil Zorg en Zekerheid niet alleen werken aan een duurzame portefeuille. Het einddoel is om een positieve bijdrage te leveren aan de reële wereld en economie. Om hier invulling aan tegeven, maakt Zorg en Zekerheid gebruik van een *'theory of change'*. Deze theory of change beschrijft hoe de instrumenten die Zorg en Zekerheid als belegger tot haar beschikking heeft, en hoe groot de invloed bij het gebruik van elk van deze instrumenten is op de reële economie. De instrumenten bestaan uit: uitsluiten van bepaalde landen of bedrijven, het in gesprek gaan met deze entiteiten, over- of onderwegen van beleggingen, het (via vermogensbeheerders of derden) gebruik maken van stemrecht bij aandelen en het doen van gerichte investeringen met als doel een positieve impact te bereiken. Niet ieder instrument kent dezelfde bijdrage aan de reële wereld.

Real World Impact

Instrument	*'Theory of Change'*	*Invloed*
Kapitaal allocatie	Investeringen waarbij er directe controle en impact is via vertegenwoordiging in het bestuur (bijv. *private equity*). Of via specifieke "use of proceeds" bij kapitaal verstrekking invloed worden uitgeoefend zoals bijvoorbeeld bij duurzame obligaties of *private debt*.	Directe Invloed - Meeste "Real Wold Impact"
Stewardship	Invloed op de koers van het bedrijf via het uitvoeren van (Collaboratieve) engagements met management. Indienen van aandeelhoudersresoluties, en/of andere publieke stemactiviteit (bv. Climate Action 100+) om invloed te hebben op koers van het bedrijf.	Directe Invloed
ESG integratie	Alloceren van geld naar duurzame securities. Mogelijk heeft hogere vraag naar duurzame securities invloed op "cost of Capital" van bedrijven. Dit maakt duurzame bedrijven competitiever. Het geeft ook eens signaal af aan management/wet- en regelgever.	Indirecte invloed
Uitsluiten	Tijdelijke kapitaalstromen kunnen tijdelijk de waarde van de security beïnvloeden.	Indirecte Invloed - Minste "Real Wold Impact"

2. Duurzaamheidsbeleid Zorg en Zekerheid

Deze sectie beschrijft hoe Zorg en Zekerheid invulling geeft aan de focusthema's en SDGs. Zorg en Zekerheid analyseert de bedrijven waarin ze investeert op drie elementen:

a. Ethische principes
b. ESG-risico's
c. Positieve bijdrages.

De eerste sectie van dit hoofdstuk licht deze drie elementen verder toe. Daarna volgt een omschrijving van hoe deze elementen mee worden genomen bij het analyseren van de portfoliobedrijven binnen elk van de focus SDGs.

2.1. De drie screeningselementen

a. Ethische principes – (toepassing alle SDGs)

Naast de extra aandacht die we besteden aan de focus SDG's hanteren we integraal ethische en sociale normen en waarden. Deze worden dus toegepast bij alle SDG's. Entiteiten die deze ethische principes systematisch schenden, worden (waar mogelijk en bij voorkeur) uitgesloten van belegging. De principes worden bepaald door de ethische en sociale beginselen die fundamenteel zijn voor goed burgerschap en goed (corporate) bestuur. Zij volgen onder andere internationale verdragen zoals het *UN Global Compact*, de *UN Guiding Principles on Business & Humanity* en de *OESO-richtlijnen* voor multinationale ondernemingen[1].

De beginselen voor soevereine staten zijn overeengekomen in internationale verdragen, conventies of best-practice, zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, het Internationaal Verdrag over economische, sociale en culturele rechten of sancties die zijn overeengekomen door de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties Veiligheidsraad van de Verenigde Naties of wapenembargo's van de Europese Unie (zie ook Appendix).

b. Mitigeren van ESG-risico's – (toepassing SDG 1, 3, 7&13, 14&15)

Globale ontwikkelingen leiden tot een toenemende druk op de planeet en zorgen voor een zwakke sociale fundering. Voorbeelden van dergelijke risico's zijn waterschaarste of extreme regenval als gevolg van de klimaatverandering, verlies van productiviteit door overexploitatie en toenemende gezondheidsproblemen, sociale onrust of armoede als gevolg van toenemende ongelijkheid. Bovendien leidt de roep om een duurzamere samenleving tot veranderingen in overheidsbeleid en de vraag van consumenten die de overgang naar schonere en meer verantwoorde productiemethoden en werkwijzen. Dit creëert ESG-risico's voor organisaties die zich niet aanpassen en niet-duurzaam blijven opereren. Bedrijven die zich niet aanpassen zullen achterop raken of worden voorbijgestreefd door anderen die zich sneller aanpassen. Voorbeelden van ESG-risico's die ontstaan komen voort uit het achterblijven bij de volgende transities: de verschuiving naar een koolstofarme economie, gelijke arbeidsrechten voor alle werknemers of de transitie naar een ecosysteem met een gezonde biodiversiteit.

Ondernemingen die onvoldoende voorbereid zijn op de noodzakelijke transitie, bijvoorbeeld de overgang naar een koolstofarme economie, lopen een groot risico om financiële waarde te verliezen. Deze bedrijven worden aangemerkt als 'risicovol'. Deze bedrijven worden gemonitord en we passen, samen met de fondsmanagers, actief aandeelhouderschap toe voor deze categorie (stemmen en engagements).
Waar nodig (en waar mogelijk) worden deze bedrijven geweerd uit de portefeuille.
Bedrijven die voldoende voorbereid zijn op óf al bijdragen aan de duurzame transitie worden aangemerkt als neutraal.

[1] Voor een overzicht van alle verdragen en conventies die onderschreven worden door Zorg en Zekerheid, zie "Onderschreven verdragen en Conventies

c. Positieve Bijdrage en impact – (toepassing SDG 1, 3, 7&13, 14&15)

Behalve dat er bedrijven zijn die de ESG-gerelateerde risico's goed mitigeren, zijn er ook bedrijven die daarbij een positieve bijdrage leveren aan de maatschappij. Dit zijn entiteiten die de marktkansen aangrijpen om door middel van hun producten, diensten en bedrijfsmodellen een bijdrage te leveren aan een duurzame samenleving. Hiermee leveren ze een positieve bijdrage aan de *Sustainable Development Goals*. Deze bedrijven leveren ook een bijdrage aan de lange termijn doelen van Zorg enZekerheid op de thema's klimaat, biodiversiteit, armoede en gezondheid.

Zorg en Zekerheid ziet participaties in duurzame *obligaties* als investeringen met een positieve *Real World Impact*. Zorg en Zekerheid heeft als doel gesteld om voor haar focus thema's zoveel mogelijk te beleggen in duurzame obligaties, als de financiële toetsingscriteria gelijkwaardig zijn aan die van de niet-duurzame obligaties. Duurzame obligaties zijn leningen die bedrijven in staat stellen duurzame activiteiten te ontplooien en daarmee een positieve impact te hebben op de maatschappij. Er kan daarbij een onderscheid gemaakt worden tussen groene obligaties, sociale obligaties en obligaties die een mix aan groene en sociale activiteiten financieren. Groene obligaties financieren activiteiten zoals duurzame energieopwekking, maatregelen ten behoevevan energie-efficiency of ecosysteemherstel. Sociale obligaties financieren activiteiten die toegang tothuisvesting bevorderen, gezondheidszorg verbeteren of gelijkwaardig inkomen stimuleren. Zorg en Zekerheid bepaalt jaarlijks de te bereiken doelen en monitort de voortgang op totaal niveau in termenvan percentages en impact.

2.2. Duurzame samenleving – De Sustainable Development Goals

Om invulling te geven aan het streven naar een duurzame samenleving heeft Zorg en Zekerheid ervoor gekozen om de Sustainable Development Goals (SDGs) als raamwerk te gebruiken. Zorg en Zekerheid focust zich op de volgende SDGs[2]: SDG 1 (armoedebestrijding), SDG 3 (gezondheid en welzijn), SDG 7&13 (betaalbare energie en klimaat adaptatie) en SDG 14&15 (Leven in het water en leven op land. Voor de focus SDGs wordt niet alleen beschreven welke ethische principes Zorg en Zekerheid hanteert maar wordt er ook beschreven welke duurzaamheidsrisico's Zorg en Zekerheid inzichtelijk wil maken en waar nodig en mogelijk mitigeert. Ook zal voor deze focus onderwerpen gestreefd worden naar het leveren van een positieve bijdrage richting de doelstellingen van Zorg en Zekerheid. Voor alle andere SDGs hanteert Zorg en Zekerheid in ieder geval een ethische ondergrens (zie Appendix pagina 16). Hieronder wordt voor elk van de verschillende Sustainable Development Goals beschreven hoe het risico wordt .

1. Sustainable Development Goal 1 – Armoede Bestrijding

Globalisering, verstedelijking, toenemende migratie en stijgende opleidingsniveaus beïnvloeden de groeiende ongelijkheid (vooral in opkomende markten). Dit kan gedeeltelijk worden verklaard door veranderingen in skills die nodig zijn als gevolg van technologische veranderingen, veranderingen in de arbeidsmarkt en als gevolg van demografische veranderingen in landen. Dit heeft weer invloed op de betaalbaarheid en toegankelijkheid van diensten en goederen. Een actieve rol van overheden en bedrijven zal in toenemende mate nodig zijn om te voorzien in diensten en goederen en deze problemen aan te pakken. Als dit niet gebeurt zorgt dit voor sociale onrust en de daarbij horende maatschappelijke kosten. Het is voor Zorg en Zekerheid belangrijk om de het risico van een te grote sociale ongelijkheid te monitoren en via haar beleggingen zoveel mogelijk de groeiende ongelijkheid tegen te gaan.

a. Ethische principes:

Bedrijven en landen die niet aan de onderstaande ethische principes voldoen worden door Zorg en Zekerheid uitgesloten uit de portefeuille:

i. ***Respecteren van fundamentele mensenrechten***

Bedrijven en landen hebben de maatschappelijke verantwoordelijkheid om mensenrechten te respecteren. Bedrijven en landen die mensenrechten respecteren - denk aan het recht op gezondheid, op onderwijs, op toegang tot energie, water en sanitaire voorzieningen -

[2] Deze focus is in lijn met de missie van Zorg en Zekerheid beschreven in de introductie

behalen meer dan alleen een gezond financieel rendement.

ii. ***Respecteren van fundamentele arbeidsrechten***
Zorg en Zekerheid sluit zich op dit gebied aan bij internationale normen. Dus geen kinderarbeid, geen dwangarbeid en geen discriminatie op de werkvloer, maar wel vrijheid van vakvereniging en het recht op collectieve onderhandelingen.

iii. ***Ondersteuning van de sociale en economische ontwikkeling van het land***
Zorg en Zekerheid verwacht dat een land een ondersteunende economische en sociale omgeving bied aan haar inwoners. Op deze manier kunnen de inwoners in welzijn leven en kan het land op lange termijn competitief blijven.[3]

In de appendix staat in meer detail beschrijven welke ethische aspecten Zorg en Zekerheid meeneemt bij de beoordeling van bedrijven.

b. ESG-risico's
Zorg en Zekerheid beschouwt een afnemend sociaal kapitaal als ESG-risico gerelateerd aan armoedebestrijding[4]. Bedrijven die te hoge risico's lopen op het gebied van sociaal kapitaal worden daarom ook door Zorg en Zekerheid uitgesloten. Zorg en Zekerheid kijkt hierbij onder anderen naar de toegankelijkheid en betaalbaarheid van producten: bedrijven dienen te zorgen bedrijven dat hun handelswijze; producten; en distributiekanalen de toegankelijkheid en betaalbaarheid van basisdiensten zoals gezondheidszorg; voedsel en financiële dienstverlening mogelijk maakt.

c. Positieve bijdrages
Zorg en Zekerheid streeft er naar om te participeren in duurzame obligaties, via fondsbeleggingen, die bijdragen aan armoedebestrijding.
Concreet geeft Zorg en Zekerheid hier invulling aan door te beleggen in impactfonds(en) gerelateerd aan microfinanciering. Via het uitgeven van microfinanciering kunnen vele kleine ondernemers in ontwikkelingslanden een onderneming financieren. Dit geeft kleine ondernemers de kans om een leefbaar inkomen te ontvangen. Het verlenen van microfinanciering beschouwt Zorg en Zekerheid daarom als een positieve bijdrage in de bestrijding van armoede. Daarnaast draagt Zorg en Zekerheid via haar beleggingsfondsen bij aan diverse impact thema's, waaronder sociale zekerheid, door het verstrekken van financiering aan bijvoorbeeld sociale woningbouwprojecten in binnen- en buitenland.

2. Sustainable Development Goal 3– Gezondheid & Welzijn

a. Ethische Principes
Zorg en Zekerheid hanteert de volgende ethische principes gerelateerd aan Gezondheid en Welzijn[5]:
Voor bedrijven: geen significante betrokkenheid bij producten of bedrijven die schade toebrengen aan de menselijke (geestelijke) gezondheid of het welzijn van dieren.
Voor landen: organisatie van goede en betaalbare gezondheidszorg voor iedereen.

iv. Geen betrokkenheid bij producten en ondernemingen die schade toebrengen aan de (geestelijke) gezondheid of het welzijn van dieren.
Er wordt niet belegd in bedrijven en landen die informatie achterhouden, vervalsen of verdraaien, zodat we de productveiligheid en de volksgezondheid kunnen beschermen. Zorg en Zekerheid belegt niet in de productie van tabak en pornografie of in aanbieders van gok- en loterijspellen. Zorg en Zekerheid belegt niet in bedrijven en landen die zich schuldig maken aan misstanden op het gebied van dierenwelzijn. Aan de handel in beschermde

[3] Gemeten via de "World Bank indicators" over globale ontwikkeling.
[4] Voor meer detail over de ESG-risico's die Zorg en Zekerheid waarneemt en waar mogelijk mitigeert zie appendix – ESG risico.
[5] Voor meer detail over de principes van Zorg en Zekerheid zie appendix – Ethische principe

diersoorten en planten alsook dierproeven voor cosmetische en huishoudelijke doeleinden wil Zorg en Zekerheid niet bijdragen, tenzij een bedrijf bij wet verplicht is om een product te testen.

b. ESG-risico's

Zorg en Zekerheid ziet een afnemend sociaal kapitaal, zoals verslechterende en minder betaalbare gezondheidszorg, als ESG-risico.[6] Ook ziet Zorg en Zekerheid bedrijven die onvoldoende rekening houden met negatieve impact van hun activiteiten op de volksgezondheid als een risico. Zorg en Zekerheid sluit daarom bedrijven uit die hun toxische emissies van chemicaliën onvoldoende goed beheerst, chemisch afval onvoldoende goed beheerst en de veiligheid rondom chemicaliën onvoldoende op orde heeft. Zie de appendix voor een volledig overzicht van de ESG risico's waar Zorg en Zekerheid rekening mee houdt bij het beoordelen van bedrijven.

c. Positieve bijdrages

Om bij te dragen aan de missie van Zorg en Zekerheid: "Samen bewegen naar de gezondste versie van jezelf" en het daarbij horende streven van Zorg en Zekerheid naar betere en betaalbaardere gezondheidszorg streeft Zorg en Zekerheid er naar een positieve bijdrage te leveren aan de gezondheidszorg via haar beleggingen. Specifiek wil Zorg en Zekerheid een bijdrage leveren aan betaalbare medicijnen voor ontwikkelingslanden, bijvoorbeeld door het onderschrijven van investor statements; het van stemmen op aandeelhoudersvergaderingen of via participatie in duurzame obligaties, in beleggingsfondsen, betaalbare goede gezondheidszorg stimuleren.

Daarnaast belegd Zorg en Zekerheid in beleggingsfonds(en)die o.a. bijdragen aan het verbeteren van de volksgezondheid, zoals het verstrekken van leningen aan projecten die schoon drinkwater leveren in ontwikkelingslanden.

3. Sustainable Development Goal 7 & 13, 14 & 15 – Energie Transitie, klimaat adaptatie & Biodiversiteit (in water en op land)

Het wordt steeds duidelijker dat het klimaat aan het veranderen is. De stijging van de gemiddelde temperatuur van de laatste decennia ligt buiten de normale variabiliteit van temperatuursveranderingen in de afgelopen eeuw. Een aantal analyses, waaronder onderzoek door het *Intergovernmental Panel on Climate Change* (IPCC), wijzen er sterk op dat deze temperatuurstijging het gevolg is van de toenemende concentraties broeikasgassen in de atmosfeer. Dit bewijst dat de bezorgdheid over grotere veranderingen in het klimaat geloofwaardig zijn. Recentere bevindingen hebben deze conclusie nog versterkt. Uit de modellen blijkt dat de verbranding van fossiele brandstoffen een van de belangrijkste oorzaken is van de hogere concentraties kooldioxide. Andere factoren zijn de uitstoot van methaan, distikstofoxide en freon. Deze modellen suggereren ook dat, zonder ingrijpende beleids- of technologische veranderingen, de CO2-concentraties in de toekomst zullen blijven stijgen grotendeels als gevolg van de verbranding van fossiele brandstoffen. De opwarming van de aarde zal waarschijnlijk tussen 2030 en 2050 al minstens 1,5°C bedragen ten opzichte van het pre-industriële tijdperk, als de opwarming in het huidige tempo blijft doorgaan.

Klimaatverandering is een globale uitdaging die zich niets aantrekt van nationale grenzen. Het is een probleem dat oplossingen vereist die moeten worden gecoördineerd op internationaal niveau om te komen tot een koolstofarme economie. De vereiste veranderingen zijn echter niet alleen relevant als gevolg van de klimaateffecten, maar zullen ook leiden tot veranderingen in de reële economie. Deze veranderingen zullen waarschijnlijk gepaard gaan met zowel waardecreatie als *stranded assets*, die op hun beurt financiële risico's en kansen voor investeerders kunnen creëren.

Hiertoe heeft Zorg en Zekerheid naast het Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Beleid ook een Klimaat Actieplan opgesteld, waarin het doelstellingen en acties schetst om haar klimaatimpact af te

[6] Voor meer detail over de ESG-risico's die Zorg en Zekerheid waarneemt en waar nodig en mogelijk mitigeert zie appendix – ESG-risico's

bouwen en te minimaliseren.[7] Voor het meten en rapporteren van CO_2-uitstoot wordt gebruik gemaakt van de systematiek van PCAF (Partnership for Carbon Accounting Financials).

Ook het verlies van biodiversiteit is een belangrijk ESG-risico. Als gevolg van landconversie, ontbossing, degradatie en overexploitatie veranderen land en zee en neemt de biodiversiteit af. Deze activiteiten verminderen het leefgebied van verschillende soorten. Recente inschattingen tonen aan dat meer dan een miljoen soorten met uitsterven worden bedreigd. Het Verdrag over Biologische Diversiteit (VBD) beoogt via de Aichi-doelstellingen[8] ecosystemen en biodiversiteit te beschermen, zodat deze ecosystemen goederen en diensten kunnen blijven leveren die waardevol zijn voor de mens. Het bevorderen van duurzaam landgebruik is een van de belangrijkste strategische doelstellingen van het VBD.

Verlies van biodiversiteit, zal een negatieve impact hebben op de bodemproductiviteit, water beschikbaarheid en verontreiniging. Dit zal leiden tot een grotere behoefte aan kapitaalinvesteringen om de productiviteit van het land te garanderen of de voorziening van natuurlijke en mariene hulpbronnen veilig te stellen. Bovendien zullen sommige sectoren, ook al zien zij geen directe gevolgen van biodiversiteitsverlies, juridische en reputatie risico's lopen aangezien regeringen en consumenten reageren op de gevolgen van de bijdrage van bedrijven aan biodiversiteitsverlies.

a. Ethische principes:
Bedrijven: geen systematische betrokkenheid bij ernstige milieuschade.[9]
Landen: goed beheer van natuurlijke hulpbronnen en externe milieueffecten

v. Geen systematische betrokkenheid bij ernstige milieuschade

Zorg en Zekerheid belegt niet in activiteiten die ernstige schade toebrengen aan het milieu. Wij zijn zeer kritisch op vervuiling, verlies aan biodiversiteit en uitputting van natuurlijke hulpbronnen.

b. ESG-risico's
Zorg en Zekerheid ziet klimaatverandering en biodiversiteitsverlies als belangrijke ESG-risico's die waar nodig en mogelijk gemitigeerd moeten worden.[10]

i. Watergebruik: bedrijven die in een sector en/of regio opereren waar een groter risico is op watertekorten en/of vervuiling dienen beleid en doelstellingen te hebben om dit risico zoveel mogelijk te mitigeren.
ii. Landgebruik: bedrijven die op een locatie opereren waar het risico op het verstoren van lokale ecosystemen verhoogt is, of in een industrie opereren waarin dit risico verhoogt is (zoals houtkap; agricultuur; en onconventionele olie en gas) dienen dit risico zoveel mogelijk te mitigeren, bijvoorbeeld door het volgen van sectorspecifieke richtlijnen; het doen van milieu impact assessments en het implementeren van programma's om verstoorde gebieden te rehabiliteren.
iii. Fossiele industrie: bedrijven actief in de fossiele industrie die onvoldoende maatregelen nemen om hun activiteiten in lijn met het akkoord van Parijs te brengen worden door Zorg en Zekerheid uitgesloten.

c. Positieve bijdrages
Om de lange termijn doelstellingen op klimaat en biodiversiteit te bereiken participeert Zorg en Zekerheid, naast het mitigeren van negatieve impact, in groene obligaties specifiek gericht op het versnellen van de energietransitie dan wel voor ecosysteem herstel.

7 https://www.zorgenzekerheid.nl/contentbeheer/download/klimaatactieplan-zorg-en-zekerheid.htm

8 CBD (2010). Strategic Plan for Biodiversity 2011-2020, including Aichi Biodiversity Targets. Montreal.

9 Voor meer detail over de principes van Zorg en Zekerheid zie appendix – Ethische principe

10 Voor meer detail over de ESG-risico's die Zorg en Zekerheid waarneemt en waar nodig en mogelijk mitigeert zie appendix – ESG-risico's

4. Overige Sustainable Development Goals

Bedrijven: naleven van internationale sancties.
Bedrijven: geen systematische betrokkenheid bij fraude, corruptie en belastingontduiking.
Bedrijven: geen betrokkenheid bij controversiële wapens, geen productie en verkoop van civiele vuurwapens en geen levering van militaire uitrusting aan militaire regimes.
Landen: Geef invulling aan de principes van vrijheid, goed bestuur en corruptiebestrijding.

vi. ***Geen betrokkenheid bij controversiële wapens***

Zorg en Zekerheid belegt niet in de productie, ontwikkeling, verkoop of distributie van controversiële wapens of gerelateerde activiteiten en de verkoop van wapens aan burgers. Bovendien wordt er niet belegd in bedrijven en landen die militair materieel aan militaire regimes leveren.

vii. ***Respecteren van internationale sancties***

Zorg en Zekerheid sluit bedrijven en landen uit waaraan sancties zijn opgelegd door internationale organisaties die binnen de regels van het recht handelen, zoals de Verenigde Naties en de Europese Unie.

viii. ***Geen systematische betrokkenheid bij fraude, corruptie of belastingontduiking***

Zorg en Zekerheid belegt niet in bedrijven of landen die systematisch betrokken zijn bijomkoping, fraude, samenzwering, witwassen of belastingontduiking.

2.3. Inzet van instrumenten

Om de ondernemingen te identificeren die niet voldoen aan de principes, blootgesteld zijn aan significante ESG-risico's dan wel een positieve bijdrage leveren aan de Zorg en Zekerheid doelstellingen worden alle ondernemingen in het beleggingsuniversum gescreend. Hierbij worden twee vragen gesteld:

1. Zijn de bedrijven/landen herhaaldelijk of systematisch betrokken bij activiteiten die in strijd zijn met de ethische principes en/of zijn ze blootgesteld aan significante ESG-risico's?
2. Zijn de bedrijven die in strijd handelen met de ethische principes of blootgesteld zijn aan significante ESG-risico's voldoende voorbereid om te voorkomen dat de overtredingen van de ethische principes opnieuw plaatsvinden, zijn zij erin geslaagd de effecten voldoende te verhelpen? Zijn ze in staat de transitie te maken die nodig is om betreffende ESG-risico te mitigeren?

Op basis hiervan wordt er onderzocht wat het beste instrument is om toe te passen voor het betreffende bedrijf/land:

- *Stewardship*, als het bedrijf niet voldoende maatregelen heeft genomen om toekomstige incidenten te voorkomen en indien *stewardship* met de onderneming naar verwachting zal leiden tot de noodzakelijke gedragsverbeteringen. Tijdens de engagementperiode wordt een dialoog met de onderneming op gang gebracht om de mogelijkheden te bespreken om eventuele reële of potentiële schendingen van de beginselen te verhelpen. Doelstellingen worden geformuleerd en gemonitord.
- *Uitsluiten,* uit het beleggingsuniversum van Zorg en Zekerheid, indien systematische en grootschalige overtreding van een van de principes bewijst dat het bedrijf niet in staat is om overtreding in de toekomst te voorkomen en als verwacht wordt dat *Stewardship* niet het gewenste resultaat levert. De lijst met uitgesloten landen en ondernemingen is te hier te vinden.

De externe fondsmanagers van Zorg en Zekerheid zijn verantwoordelijke voor het uitvoeren van

bovenstaande instrumenten. Op basis van monitoring en rapportage van onze beleggingsportefeuille gaat Zorg en Zekerheid met de fondsmanagers in gesprek over de toepassing van de instrumenten. Hiermee zorgen wij er voor dat de vermogensbeheerders namens Zorg en Zekerheid deelnemen aan gesprekken met ondernemingen. Resultaten en voortgang van deze processen worden intern gemonitord en publiek gecommuniceerd.

2.4. Verhaal en Herstel

Herstel en verhaal is een van de drie pijlers van de internationale richtlijnen van de VN, de United Nations Guiding Principles (UNGPs). Het is daarom belangrijk om te beschrijven hoe Zorg en Zekerheid kan bijdragen aan het identificeren, adresseren en voorkomen van negatieve impacts van bedrijven op het gebied van mensen- en arbeidsrechten, het milieu, ondernemingsbestuur of andere nadelige gevolgen voor de samenleving hierna genoemd als “negatieve impacts”.

Zorg en Zekerheid identificeert mensenrechtenschendingen via een due-diligence proces. Dit due-diligence proces valt samen met het screening proces dat Zorg en Zekerheid uitvoert om te onderzoeken welke bedrijven en landen de ethische principes van Zorg en Zekerheid overtreden. Als de overtredingen geïdentificeerd zijn kunnen er passende maatregelen getroffen worden.

Als institutionele belegger veroorzaakt of draagt Zorg en Zekerheid niet direct bij aan mogelijke negatieve impacts, omdat er altijd een minderheidsbelang in een bedrijf genomen wordt. Het kan echter dat Zorg en Zekerheid via de minderheidsinvesteringen in bedrijven in verband wordt gebracht met mogelijke mensenrechtenschendingen. Dankzij deze investeringsrelatie[11], beschouwt Zorg en Zekerheid het als verantwoordelijkheid om de invloed die het heeft te gebruiken om bedrijven te stimuleren hun verantwoordelijkheid te nemen in het voorkomen en beperken van negatieve impacts. Hierbij is het belangrijk om bij het uitvoeren van *stewardship* bedrijven te verzoeken om verhaal- en herstelmechanismen te organiseren voor verschillende groepen belanghebbenden die negatief kunnen worden beïnvloed door acties van het bedrijf waarin wordt belegd (of in de waardeketen van het bedrijf waarin wordt geïnvesteerd).[12]
Door middel van engagements en stemgedrag op algemene jaarvergaderingen nemen de fondsmanagers namens Zorg en Zekerheid deel aan gesprekken over negatieve impacts, zoals vastgelegd in de OESO-richtlijnen en *UN Guiding Principles*. Resultaten en voortgang van deze processen worden intern gemonitord en publiek gecommuniceerd.

Zorg en Zekerheid kan vooral samenwerken aan sectorbrede initiatieven die gericht zijn op bepaalde vraagstukken of duurzaamheidsthema’s en/of bedrijven stimuleren om van elkaar te leren. Voorbeelden van sectorbrede initiatieven zijn bijvoorbeeld gerelateerd aan leefbaar loon, biodiversiteit, klimaat en engagements tegen ontbossing. Als een laatste redmiddel kan Zorg en Zekerheid het bedrijf uitsluiten om de betrokkenheid bij aanhoudende negatieve effecten te stoppen. Uitsluiten lost de negatieve impact niet op, het wordt daarom ook alleen als laatste oplossing gezien als engagement niet succesvol is. Zorgen met betrekking tot de betrokkenheid van Zorg en Zekerheid bij negatieve effecten kunnen ook onder de aandacht van Zorg en Zekerheid worden gebracht via het Nederlands Nationaal Contactpunt voor de OESO-Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen, dat deel uitmaakt van de Ministerie van Buitenlandse Zaken en dat het officiële Nederlandse instituut is om specifieke incidenten met betrekking tot de OESO-richtlijnen aan te pakken. Het NCP kan de betrokken partijen assisteren bij het vinden van een oplossing om verdere escalatie te voorkomen.

---

[11] Vanwege deze relatie is Zorg en Zekerheid in het algemeen niet verantwoordelijk voor het adresseren van nadelige gevolgen enwordt van haar ook geen herstel verwacht.

[12] Herstelmechanismen moeten in overeenstemming zijn met principe 31 van de UN *Guiding Principles* en legitiem, toegankelijk, voorspelbaar rechtvaardig, transparant en verenigbaar met de OESO-richtlijnen zijn, en gebaseerd zijn op dialoog en engagement met het oog op het vinden van overeengekomen oplossingen. Dit houdt ook in dat het resultaat van een dergelijk herstelmechanisme moet zijn dat de negatieve gevolgen tijdig en doeltreffend worden aangepakt effectief worden aangepakt, waarbij de gedupeerden centraal worden gezet. Voor meer informatie, zie OESO (2017), "Responsible business conduct for institutional investorss: key considerations for due diligence under the OECD Guidelines for Multinational Enterprises", OESO, of UN General Assembly (2017), " Report of the Working Group on the issue of human rights and transnational corporations and other business enterprises 18-07-2017,A/72/162”, United Nations General Assembly.

3. Implementatie van het duurzaamheidsbeleid

Het belegde vermogen van Zorg en Zekerheid leent zich het beste om te investeren in beleggingsfondsen. Hiermee blijven de kosten laag en is er een doorlopend professioneel toezicht. De keerzijde is dat niet altijd iedere wens van Zorg en Zekerheid volledig geïmplementeerd kan worden. Bij het selecteren, evalueren en monitoren van de beleggingsfondsen kiest Zorg en zekerheid waar mogelijk het beleggingsfonds dat aan de meeste van de duurzaamheidscriteria voldoet. Daarbij wordt opgemerkt dat er meerdere elementen zijn die een rol spelen bij de uiteindelijk selectie zoals kwaliteit van de organisatie en processen, rendementsperspectief en kosten.

3.1. Manager selectie en monitoring

Bij het selecteren en monitoren van de vermogensbeheerder van een beleggingsfonds wordt gebruik gemaakt van een vragenlijst. In dezevragenlijst onderscheidt Zorg en Zekerheid de volgende aspecten die een (even grote) rol spelen bij de beoordeling van een vermogensbeheerder en haar beleggingsoplossing:

1. *Organisatie*
   In het onderdeel organisatie wordt beoordeeld in welke mate duurzaamheid geïntegreerd is in de organisatie en in welke mate dit aansluit bij het beleid van Zorg en Zekerheid. Is bijvoorbeeld (gedeeltes van) het duurzaamheidsbeleid geïntegreerd in het beleid van de beheerder van het beleggingsfonds?

2. *Product/ ESG integratie*
   In dit onderdeel wordt beoordeeld of de beleggingsoplossing aansluit bij het duurzaamheid-beleid van Zorg en Zekerheid. Zijn er voor het fonds doelstellingen geformuleerd op maatschappelijk rendement en wordt maatschappelijk rendement gemonitord? Specifieke aandacht is er voor de focus thema's van Zorg en Zekerheid.

3. *Uitsluitingen*
   Bij "uitsluitingen" wordt het uitsluitingenbeleid van het beleggingsfonds geanalyseerd. Wat is het aantal bedrijven of landen in het fonds dat op de uitsluitingenlijst van Zorg en Zekerheid voorkomt?

4. *Actief aandeelhouderschap*
   Het is voor Zorg en Zekerheid belangrijk dat er maatschappelijk rendement wordt behaald via gedragsverandering van bedrijven. Actief aandeelhouderschap is daarom ook een belangrijk onderwerp in de vragenlijst. Wordt er inderdaad engagement gevoerd of gestemd op aandeelhoudersvergaderingen? Hoe wordt de voortgang bijgehouden en hoe wordt hierover gerapporteerd?

5. *PRI-rapportage*
   Het laatste onderdeel onderzoekt of de beheerder aangesloten is bij PRI. Is UNPRI ondertekend en hoe scoort de manager op het PRI-onderzoek en het transparantie rapport? De score die het fonds en de beheerder ontvangen, bepaalt of een beleggingsoplossing past bij het denken van Zorg en Zekerheid. Als de score onvoldoende blijkt te zijn, kan besloten op basis hiervan te zoeken naar een alternatieve beleggingsoplossing of een alternatieve beheerder.

Deze evaluatie vindt minimaal een keer per jaar plaats. Aanvullend op het bovenstaande wordt ieder kwartaal een toetsing gedaan van de beleggingsfondsen (en de onderliggende beleggingen) op een aantal duurzaamheidsindicatoren. Deze indicatoren zijn een vertaling van de doelstellingen, thema's

en principes van het duurzaamheidsbeleid van Zorg en Zekerheid.

3.2. Governance MVB-beleid

Het Maatschappelijk Verantwoord Beleggen bij Zorg en Zekerheid is een onderdeel van het beleggingsbeleid en valt onder de verantwoordelijkheid van de Raad van Bestuur. De Raad van Bestuur neemt deel aan de beleggingscommissie en wordt vanuit specialistische en actuele kennis geadviseerd door de leden van de beleggingscommissie. Besluiten over beleggingen, waaronder maatschappelijk verantwoord beleggen, worden door de Raad van Bestuur genomen. De Raad van Bestuur neemt duurzaamheid mee in het kader van Permanente Educatie. Bij de besluitvorming houdt de Raad van Bestuur rekeningmet hetgeen besproken is in de beleggingscommissie, waaronder nadrukkelijk de opinie van de risicomanager. Tevens wordt gebruik gemaakt van een gespecialiseerde extern adviseur op het terreinvan Maatschappelijk Verantwoord Beleggen.

Het kwartaallijkse Duurzaamheidsdashboard geldt als input voor de beleggingscommissie om te beoordelen wat de te volgen stappen zijn voor de implementatie van het duurzaamheidsbeleid. Wanneer een fonds onvoldoende voldoet aan het beleggingsbeleid, kan tot verkoop worden overgegaan. Debeleggingscommissie houdt daarbij het volgende stappenplan aan:

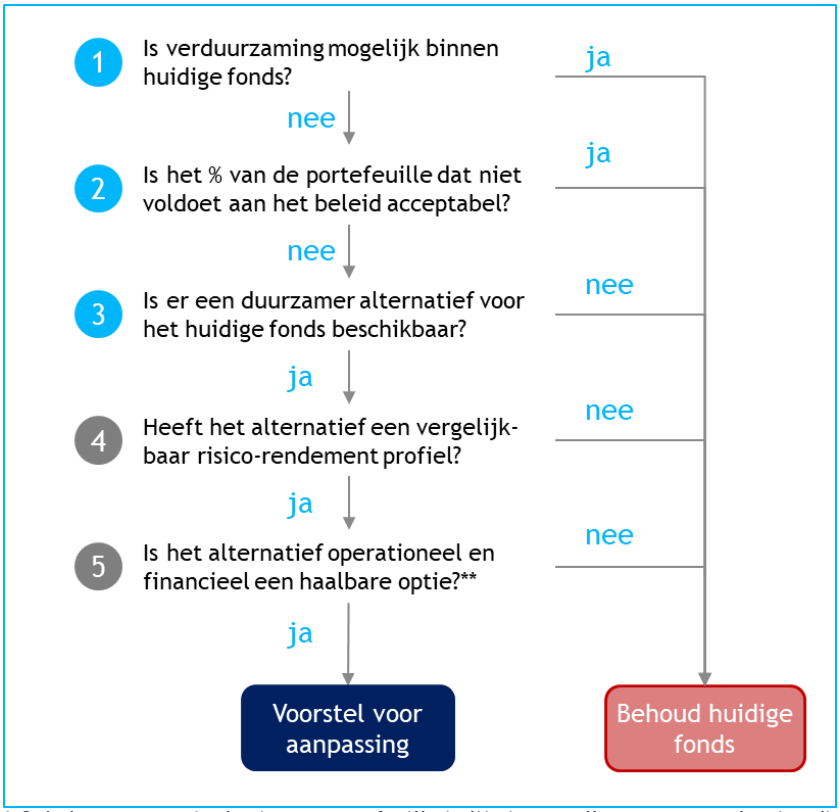

** Ook de mate waarin de nieuwe portefeuille in lijn is met alle wet- en regelgeving die momenteel geldt of is voorzien.*
*** Op basis van uitvoeringskosten, transactiekosten, benodigde investeringen en doorlooptijd.*

3.3. Rapportage

Om voortgang op de lange termijn doelstellingen van Zorg en Zekerheid te monitoren publiceert Zorg enZekerheid elk kwartaal een (interactieve) rapportage. Deze rapportage bevat in ieder geval de volgende elementen:

1. Uitstoot van Broeikasgassen t.o.v. doelstelling
2. Het deel van de portefeuille wat in overtreding is met de ethische principes

3. Het deel van de portefeuille dat “risicovol” is omdat het blootgesteld is aan ESG-risico’s die niet voldoende gemanaged zijn
4. Het deel van de portefeuille wat een positieve bijdrage levert aan de doelstellingen van Zorg en Zekerheid.

3.4. Grenzen bij overschrijdingen MVB beleid binnen beleggingsfondsen

Op kwartaalbasis wordt een ESG Dashboard opgesteld voor de beleggingsportefeuille van Zorg en Zekerheid. Voor de totale beleggingsportefeuille en per beleggingsfonds wordt in het ESG Dashboard elk kwartaal aangegeven welke beleggingen niet compliant zijn met het MVB Beleid van Zorg en Zekerheid. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen ethische schendingen en ESG risico’s. Aangezien Zorg en Zekerheid in beleggingsfondsen belegt, is het haast onvermijdelijk dat er onderliggend in de fondsen beleggingen zitten die niet in lijn met ons MVB Beleid zijn.

Onderstaand schema toont de toegestane limieten van overschrijding en de te ondernemen acties (engagements) naar de vermogensbeheerders. De termijn voor de beheerder om de beleggingen aan te passen, is in het schema vastgelegd. Bij onvoldoende voortgang wordt er een alternatieve belegging gezocht.

Schema 1: Bandbreedtes bij overschrijdingen van de ethische grens

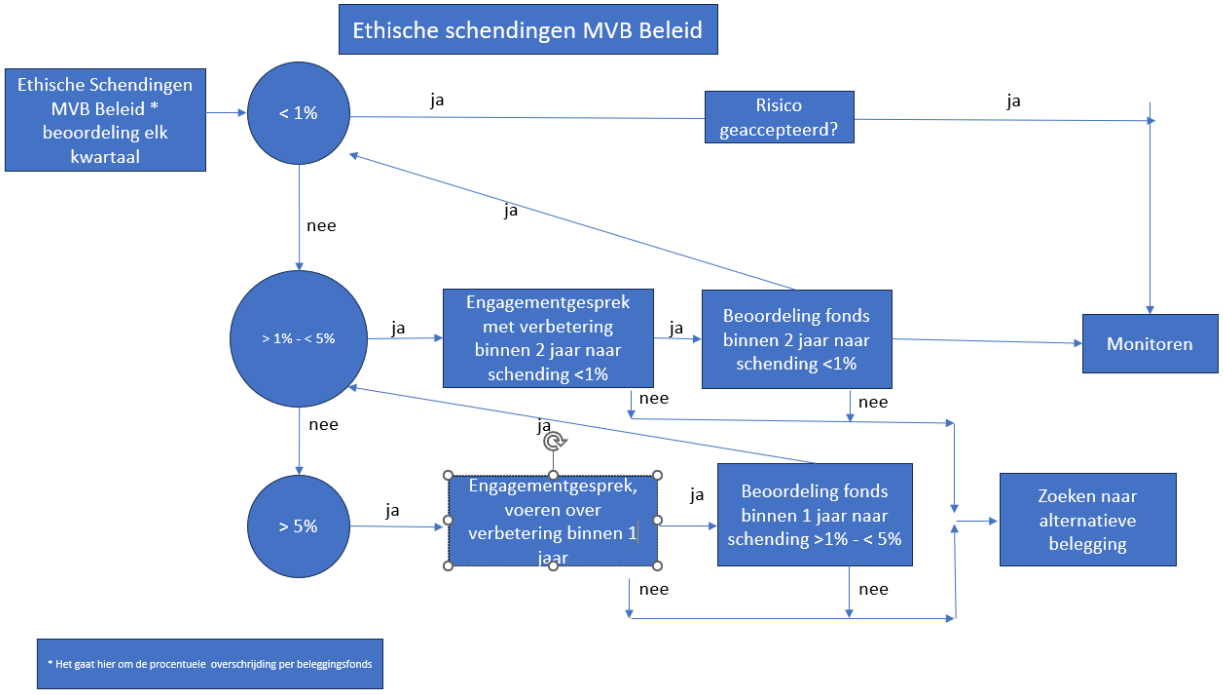

Ten aanzien van de ESG risico’s hanteren we een ander schema. Het betreft hier minder ernstige schendingen. Hiervoor worden de grenzen ruimer opgesteld evenals de termijn voor verbetering voor de vermogensbeheerders . Indien er geen verbeteringen plaatsvinden in het beleggingsfonds zullen we op zoek gaan naar een beter alternatief.

Schema 2: Bandbreedtes bij ESG risico's

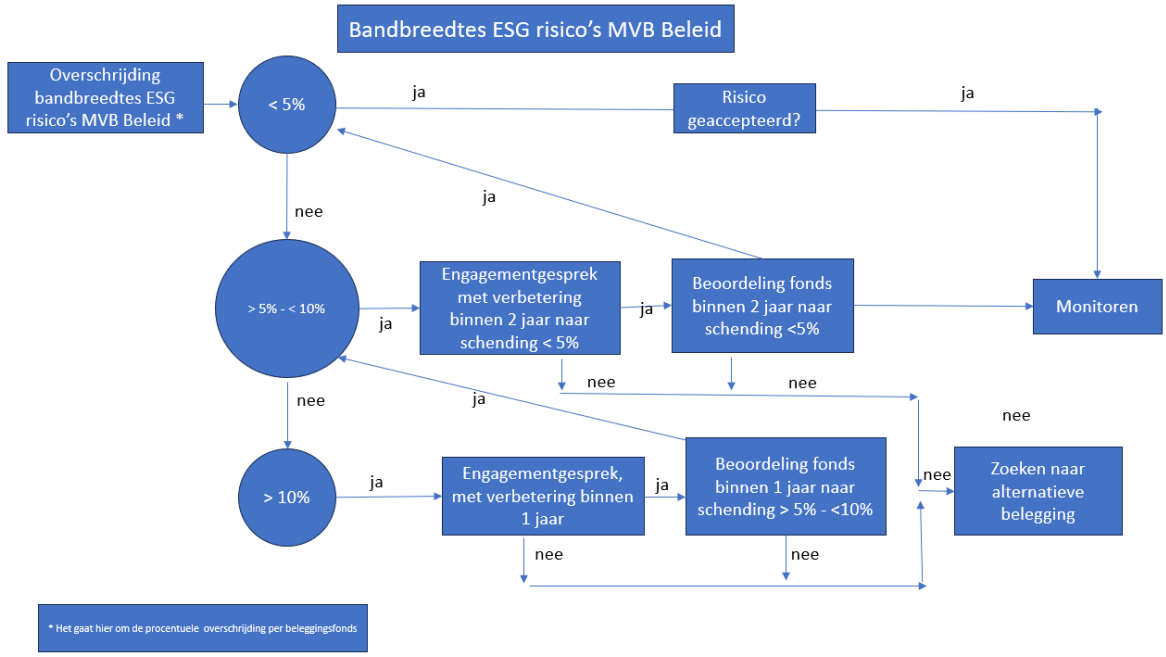

3.5. Periodieke evaluatie

Het duurzaamheidslandschap is constant in ontwikkeling. Er kunnen daarmee in de toekomst nieuwe en/of andere duurzaamheidsthema's relevant zijn voor Zorg en Zekerheid. Ook kunnen maatschappelijke ontwikkelingen zoals nieuwe wet- en regelgeving of veranderende consumentenvraag bijdragen aan de noodzaak voor een aangescherpt duurzaamheidsbeleid. Zodat Zorg en Zekerheid altijd voorbereid zal zijn op de ontwikkeling van thema's en of veranderende vraag vanuit stakeholders wordt het duurzaamheidsbeleid jaarlijks geëvalueerd. Er wordt beoordeeld of het beleid nog alle relevante thema's bevat en of de portefeuille nog passend is.

Appendix

Zorg en Zekerheid verwacht van bedrijven waarin het investeert dat zij de criteria die in dit beleidsdocument zijn uiteengezet ook expliciet opnemen als criterium in overeenkomsten met onderaannemers en leveranciers.

Ethische Principes

Mensenrechten

De *UN Guiding Principles on Business and Human Rights* die in juni 2011 unaniem zijn goedgekeurd door de UN Human Rights Council 2011, benadrukken de verantwoordelijkheid van bedrijven om de mensenrechten te respecteren. Deze verantwoordelijkheid, die ook wordt bevestigd in de beginselen 1 en 2 van *UN Global Compact* en de *OECD-Guidelines for Multinational Enterprises voor* multinationals, houdt in dat bedrijven moeten voorkomen dat ze via eigen bedrijfsactiviteiten bijdragen aan negatieve impact op de mensenrechten, en om impact voor de mensenrechten die verband houden met activiteiten in de keten te voorkomen, te verzachten of te verhelpen.

De verantwoordelijkheid van ondernemingen om de mensenrechten te respecteren heeft minimaal betrekking op de internationaal erkende mensenrechten, opgeschreven in de *International Bill of Rights*. Afhankelijk van de omstandigheden kan het nodig zijn dat ondernemingen rekening houden met aanvullende universele mensenrechtennormen, bijvoorbeeld met betrekking tot de bescherming van de mensenrechten van specifieke groepen zoals inheemse volkeren, vrouwen, gehandicapten, en migrerende werknemers en hun gezinnen. Zorg en Zekerheid beschouwt schendingen van de hierboven genoemde internationale mensenrechtenmechanismen als een schending van de ethische principes.

Zorg en Zekerheid verwacht dat bedrijven de nadelige gevolgen voor de mensenrechten die zij hebben veroorzaakt of waartoe zij hebben bijgedragen, te verhelpen en om verdere incidenten te voorkomen. Hierbij valt te denken aan incidenten met betrekking tot productkwaliteit en -veiligheid, inbreuken op de privacy of gegevensbeveiliging of de toegankelijkheid van basisdiensten voor onderbedeelde groepen. Met name in verband met het ontginnen en inkopen van natuurlijke hulpbronnen omvat dit de eerbiediging van mensenrechten en landrechten en de formulering van beleid om lokale gemeenschappen te raadplegen conform het FPIC-beginsel (Free, Prior and Informed Consent).

Ook vraagt zorg en Zekerheid vraagt van bedrijven waarin het belegt geen activiteiten te ontplooien in bezette gebieden die in strijd zijn met de rechten van de mens, de gemeenschap, inheemse of minderheidsrechten. Van bedrijven actief in risicosectoren of -gebieden verwacht Zorg en Zekerheid dat zij werknemers trainen in het beschermen van de mensenrechten, ethisch gedrag en vermindering van geweld en conflicten, met inbegrip van een verbintenis tot naleving van de vrijwillige beginselen inzake veiligheid en mensenrechten voor beveiligingspersoneel.

Arbeidsrechten

"Fundamentele arbeidsrechten omvatten de afschaffing van kinderarbeid en de uitbanning van alle vormen van dwangarbeid, en ook de vrijheid van vereniging, de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandeling en de uitbanning van alle vormen van alle vormen van discriminatie op het gebied van werkgelegenheid". Zorg en Zekerheid laat zich leiden door internationale normen over arbeidsrecht en beschouwt schendingen door bedrijven of hun belangrijkste leveranciers van de volgende verdragen als een schending van de ethische principes:

Kinderarbeid:

- *Verdrag inzake de minimumleeftijd, 1973 (IAO-verdrag nr. 138)*
- *Verdrag inzake de rechten van het kind, 1989*
- *Verdrag betreffende de ergste vormen van kinderarbeid, 1999 (IAO-verdrag nr. 182)*
- *Beginsel 5 van het UN Global Compact.*

Slavernij

- *Slavery Convention, 1926*
- *Forced Labour Convention, 1930 (ILO Convention No.29)*
- *Maternity Protection Convention, 2000 (ILO Convention No. 183)*
- *Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave Trade, and Institutions and Practices Similar to Slavery, 1956*
- *Abolition of Forced Labour Convention, 1957 (ILO Convention No. 105)*
- *Principle 4 of the UN Global Compact.*

Rechten van de mens

- *ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work and its Follow-Up (1988, Annex revised 15 Jun 2010)*
- *Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Convention, 1948 (ILO Convention No. 87)*
- *Right to Organise and Collective Bargaining Convention, 1949 (ILO Convention No. 98)*
- *Equal Remuneration Convention, 1951 (ILO Convention No. 100)*
- *Discrimination (Employment and Occupation) Convention, 1958 (ILO Convention No.111)*
- *Minimum Wage Fixing Convention, 1970 (ILO Convention No. 131)*
- *Hours of Work Convention, 1930 (ILO Convention No. 30)*
- *Convention Concerning Occupational Safety and Health and the Working Environment, 1983 (ILO Convention No. 155) - Principles 3 and 6 of the UN Global Compact.*

Het arbeidsrechtbeginsel heeft ook betrekking op het recht op rechtvaardige en gunstige arbeidsomstandigheden, zoals omschreven in artikel 23 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, en artikel 7 van het Internationaal Verdrag over economische, sociale en culturele rechten. Deze omvatten het recht op een eerlijk loon en een gelijke beloning, op veilige en gezonde arbeidsomstandigheden, op gelijke kansen en op rust, vrije tijd, redelijke beperking van de arbeidstijd en periodieke vakanties met behoud van loon. Voorts zijn inbegrepen het risico van dwangarbeid, in het bijzonder "mensenhandel", waarbij werknemers vastzitten in werk dat zij niet vrijwillig kunnen verlaten, in zeer erbarmelijke omstandigheden leven, extreem lange dagen maken en geen of een laag loon ontvangen. Zorg en Zekerheid verwacht van bedrijven waarin het investeert dat zij beleid opstellen en procedures vastleggen hoe zij omgaan met klachten van werknemers en transparant te zijn over hoe conflicten met werknemers worden opgelost, waarbij de rol van een vakbond niet verhinderd mag worden.

Zorg en Zekerheid streeft naar de uitbanning van alle vormen van discriminatie van werknemers of klanten en vraagt van bedrijven waarin het investeert om beleid op te stellen om discriminatie op grond van geslacht, leeftijd, handicap, geloof of overtuiging, ras of etnische achtergrond en seksuele geaardheid tegen te gaan. Daarbij verwacht Zorg en Zekerheid van bedrijven dat zij trainingen aanbieden aan medewerkers om gender bias tegen te gaan. Ook wordt van bedrijven verwacht dat zij beleid hebben gericht op het tegengaan van discriminatie en exploitatie van migrantenarbeiders, waarbij Zorg en Zekerheid naast gelijke behandeling ook kritisch kijkt naar de arbeidsomstandigheden. Zorg en Zekerheid verwacht van de bedrijven dat zij voldoen aan lokale wet- en regelgeving en medewerkers contracten aanbieden, zodat informeel werk voorkomen wordt. Ook vraagt het van bedrijven om geen tolerantie te tonen tegen alle vormen van verbale, fysieke of seksuele intimidatie.

Daarnaast verwacht zorg en Zekerheid van bedrijven waarin het investeert dat ze systematisch de gezondheid en veiligheid van werknemers verbeteren en dat ze een preventieve cultuur op het gebied van gezondheid en veiligheid ontwikkelen. Van bedrijven die opereren in risicovolle sectoren verwacht Zorg en Zekerheid dat ze een management systeem hebben om sociale risico’s te mitigeren.

Zo verwacht Zorg en Zekerheid van bedrijven waarin het investeert dat ze beleid vormen, beheersmaatregelen nemen en transparant zijn over de omgang van giftige en kankerverwekkende bijproducten van hun activiteiten. Hierbij verwacht Zorg en Zekerheid dat deze bedrijven internationale standaarden en verdragen naleven, zoals het Verdrag van Stockholm inzake de productie en het gebruik van gevaarlijke of giftige stoffen (POP's), het Protocol van Montreal betreffende de productie en het gebruik van stoffen die de ozonlaag afbreken, het Verdrag van Rotterdam inzake de handel in chemische stoffen en chemisch afval, het Verdrag van Bazel inzake de handel in chemische stoffen en chemisch afval, de REACH-richtlijn en de Amerikaanse Toxic Chemicals Act van 2011 inzake het gebruik van chemische stoffen waarvan vermoed wordt dat ze schadelijk zijn voor het milieu en gezondheid. Daarnaast verwacht Zorg en Zekerheid van bedrijven dat zij de beste beschikbare technologieën (BAT), protocollen, procesverbeteringen en certificatiesystemen (bv. Hazpower en ISO 14001) toepassen om de toxische uitstoot van activiteiten in bodem, water en lucht te controleren en te verminderen.

In lijn met de Duurzame Ontwikkelingsdoelen, streeft Zorg en Zekerheid ernaar om vooral te investeren in bedrijven die hun werknemers een leefbaar loon betalen. Hiervoor sluit Zorg en Zekerheid aan bij de definitie van leefbaar loon van de Global Living Wage Coalitie: "Het loon dat een werknemer voor een standaardwerkweek op een bepaalde plaats ontvangt en dat voldoende is om de werknemer en zijn gezin een behoorlijke levensstandaard te bieden. De elementen van een behoorlijke levensstandaard omvatten voedsel, water, huisvesting, onderwijs, gezondheidszorg, vervoer, kleding en andere essentiële behoeften, waaronder voorzieningen voor onverwachte gebeurtenissen." Fondsmanagers Aegon Investment Management en Cardano Asset Management onderschrijven dan ook het Platform Living Wage Financials, een investeerderscollectief dat meer dan 50 bedrijven uit de kleding- en schoenen-, agrifood- en foodretailsector aanmoedigt om leefbaar loon te betalen aan eigen werknemers of aan werknemers in hun toeleveringsketens.

Betrokkenheid bij producten of bedrijven die schadelijk zijn voor de menselijke (geestelijke)gezondheid en het dierenwelzijn.
Zorg en Zekerheid beschouwt producten of bedrijven die schadelijk zijn voor de menselijke (geestelijke) gezondheid en/of het dierenwelzijn als overtreding van haar ethische principes. Daar worden de volgende elementen onder verstaan:

- Bedrijven met een omzet van meer dan 5% in de productie van tabak;
- Bedrijven met een omzet van meer dan 5% in pornografie;
- Ondernemingen met een omzet van meer dan 5% uit het aanbieden, exploiteren, produceren, in licentie geven of ondersteunen van gok-, loterij- en andere spelen of met het vervaardigen en verkopen van de desbetreffende uitrusting;
- Ondernemingen met een omzet van meer dan 10% uit de levering, detailhandel en distributie van tabak.

Zorg en Zekerheid sluit bedrijven uit die producten of diensten leveren die schadelijk zijn voor de menselijke (geestelijke) gezondheid. Ook beschouwt Zorg en Zekerheid betrokkenheid bij misstanden ten aanzien van dierenwelzijn een reden voor uitsluiting indien er geen bewezen acties worden ondernomen om de leefomstandigheden van dieren te verbeteren.

Het is de visie van Zorg en Zekerheid dat menselijke interactie met dieren op een verantwoordelijke en voorzichtige manier moet plaatsvinden. Zorg en Zekerheid verwacht dan ook dat bedrijven sector specifieke richtlijnen in acht nemen zoals de FAO Code of Conduct for Responsible Fisheries of de Five Freedoms van dieren. Als diervriendelijke alternatieven voorhanden zijn, dienen deze altijd de overhand te hebben. Zorg en Zekerheid vindt dat dierproeven alleen mogen plaatsvinden wanneer is aangetoond dat het van cruciaal belang is voor de samenleving, zoals voor medische tests, wanneer er geen alternatief beschikbaar is of wanneer het wettelijk verplicht is de veiligheid van producten op dieren te testen. Zorg en Zekerheid verwacht van bedrijven die gebruik maken van dierproeven of proefdieren gebruiken, dat ze handelen in overeenstemming metde REACH-verordening of de zogenaamde 3R-strategie (*Replace, Reduce, Refine*) toepassen. Zorg en Zekerheid houdt toezicht op de inspanningen die bedrijven zich getroosten om alternatieven zonder dieren te vinden en te valideren. Bedrijven die dit niet proberen, komen voor uitsluiting in aanmerking.Zorg en Zekerheid verwacht ook

dat organisaties transparant zijn over hun dierproeftestmethoden en - beleid. Wat dierenwelzijnsmisbruik betreft, verwacht Zorg en Zekerheid van bedrijven dat zij handelen in overeenstemming met de relevante internationale codes en overeenkomsten zoals bijvoorbeeld:

- *Aquatic Animal Health Code, 1995*
- *Terrestrial Animal Health Code,1968*

Het dragen van bont en exotisch leer van dieren is niet noodzakelijk, omdat er diervriendelijke alternatieven voorhanden zijn. Exotische leersoorten zijn bijvoorbeeld huiden van pythons, krokodillen of andere reptielen. Van bedrijven die betrokken zijn in de productie en handel van bont en exotisch leer, verwachten we wij dan een omschakeling naar niet-dierlijke producten of bijproducten van de zuivel- en vleesindustrie.

Illegale milieuverontreiniging, lozing van giftige stoffen en milieuschade
Om te definiëren wat er wordt verstaan onder illegale milieuverontreiniging, lozing van giftige stoffen en milieuschade baseert Zorg en Zekerheid zich op de volgende internationale milieuverdragen, verklaringen en beste praktijken, en ook milieuwetten en -regelgeving om te bepalen of een bedrijf in strijd handelt met de Ethische uitgangspunten van Zorg en Zekerheid:

- *Ramsar Convention on Wetlands, 1971*
- *UNESCO World Heritage Convention, 1972*
- *Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES), 1975*
- *Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals, 1979*
- *Rio Declaration on Environment and Development, 1992*
- *The Earth Charter, 2000*
- *Principle 7 of the UN Global Compact, 2000*
- *International Union for the Conservation of Nature (IUCN) Protected Areas Categories I through IV, 2008*
- *IFC Performance Standards on Social & Environmental Responsibility, 2012*
- T*he Paris Climate Agreement (UNFCCC), 2015.*

Zorg en Zekerheid verwacht van bedrijven waarin het investeert die opereren in risicovolle sectoren dat ze een management systeem hebben om milieurisico's te mitigeren.

Wapens
Zorg en Zekerheid beschouwt wapens als controversieel indien zij verboden zijn bij het internationaal recht en door internationale conventies of verdragen verboden zijn, of indien zij bij gebruik fundamentele humanitaire beginselen schenden. Dergelijke humanitaire beginselen zijn onder meer het proportionaliteitsbeginsel, dat vereist dat onnodig lijden wordt voorkomen, en het onderscheidingsbeginsel, dat vereist dat militaire en civiele doelen van elkaar worden onderscheiden.

Specifiek beschouwt Zorg en Zekerheid de volgende wapens als controversieel:

- *Anti-personnel* mijnen: zoals gedefinieerd door *the Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on their Destruction, 1997*
- Biologische wapens: zoals gedefinieerd door *the Convention on the Development, Production and Stockpiling of Bacteriological (Biological) and Toxin Weapons and on their Destruction, 1972*
- Chemische wapens: zoals gedefinieerd door *the Convention on the Prohibition of the Development, Production, Stockpiling and Use of Chemical Weapons and on their Destruction, 1993*
- Cluster wapens: zoals gedefinieerd *the Convention on Cluster Munitions, 2008*
- Nucleaire wapens

- Conventionele wapens uitgerust met witte fosfor of verarmd uranium.

Naast de hierboven opgesomde verdragen houdt Zorg en Zekerheid rekening met de volgende internationale verdragen bij de toepassing van het principe rondom wapens:

- *Protocol for the Prohibition of the Use of Asphyxiating, Poisonous or Other Gases, and of Bacteriological Methods of Warfare, 1925*
- *Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons, 1968*
- *Article 36 of Protocol I Additional to the 1949 Geneva Conventions, 1977*
- *Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty, 1996*
- *Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May be Deemed to be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects, 2001.*

Zorg en Zekerheid investeert niet in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, ontwikkeling, verkoop of distributie van controversiële wapens of aanverwante diensten of onderdelen die essentieel of gespecialiseerd zijn. Bovendien investeert Zorg en Zekerheid niet in bedrijven die een belang (en/of stemrecht) van 10% of meer hebben in een andere onderneming die betrokken is bij de productie van controversiële wapens. Dit geldt ook voor essentiële onderdelen of diensten die zijn cruciaal voor de werking van het wapen, zoals sub-munitie, lonten, geleidingsmechanismen mechanismen en kernkoppen. Ook het gebruik, onderhoud, productie, testen, opslaan en handel in lethal autonomous weapons systems (LAWS), en componenten die hiervoor zijn ontwikkeld, is onacceptabel.

Zorg en Zekerheid sluit voorts investeringen uit in ondernemingen die betrokken zijn bij de handel in en levering van conventionele wapens, wapens en wapensystemen, militaire transportsystemen, andere militaire goederen en aanverwante diensten met landen en bedrijven waarop wapenembargo's van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties en/of de Raad van de Europese Unie van toepassing zijn. Dit omvat de levering van militair materieel aan regimes en aan landen die worden beschouwd als zwakke staten of onderdrukkende regimes[13], wanneer er een aanzienlijk risico bestaat dat de wapens worden gebruikt voor het begaan van illegale gewelddaden tegen burgers, genocide, misdaden tegen de menselijkheid of grove schendingen van de mensenrechten. Ook de levering van conventionele wapens aan deze landen wordt als onaanvaardbaar beschouwd. Dit omvat ook de levering van militair materieel aan partijen die bij een conflict betrokken zijn, tenzij aan partijen die handelen in overeenstemming met een resolutie van de VN-Veiligheidsraad, en aan partijen die een onevenredig deel van hun begroting besteden aan militaire uitgaven. Ook het leveren van wapens; wapensystemen; militaire transportsystemen en andere militaire goederen aan landen die gevoelig zijn voor corruptie is onacceptabel. Onderdelen die essentieel zijn voor militaire doeleinden, maar ook gebruikt kunnen worden voor civiele producten ('dual-use'), worden beschouwd als militaire goederen wanneer ze een niet-civiel doel hebben.

Tot slot sluit Zorg en Zekerheid investeringen uit in alle productie van niet-militaire vuurwapens en de verkoop van (hand)wapens aan consumenten.

Internationale Sancties

Sancties zijn dwingende instrumenten die worden gebruikt als reactie op schendingen van het internationaal recht of de mensenrechten. Specifiek gaat het om de hieronder opgesomde voorschriften

Lijst van EU-sancties:

- A*nnex to EU regulation No 269/2014*
- *Annex to EU regulation No 512/2014/CFSP*

[13] Zorg en Zekerheid houdt bij het identificeren van zwakke staten en onderdrukkende regimes rekening met de volgende indicatoren: corruptie, doeltreffendheid van de overheid, menselijke ontwikkeling aanwezigheid van bedrijven, rechtsstaat, legitimiteit van de staat, sociale ongelijkheid, politieke en persvrijheid, overheidsuitgaven voor gezondheidszorg en onderwijs en onevenredig hoge uitgaven voor het leger.

- *Annex to EU regulation No 833/2014.*

Zorg en Zekerheid sluit bedrijven uit van haar beleggingsuniversum waarvoor sancties zijn uitgevaardigd door internationale organisaties die handelen in het kader van de rechtsstaat, zoals de Verenigde Naties en de Europese Unie.

Fraude, Corruptie en Belastingontduiking

Zorg en Zekerheid beschouwt betrokkenheid bij corruptie, zoals gedefinieerd door de volgende mechanismen, als een schending van de ethische principes:

- *OECD Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions, 1997*
- *Principle 10 of the UN Global Compact*
- *UN Convention Against Corruption, 2003*
- *OECD Guidelines for Multinational Enterprises, 2011.*

Zorg en Zekerheid investeert niet in bedrijven die systematisch betrokken zijn bij fraude, corruptie of belastingontduiking. Vormen van corruptie omvatten omkoping, afpersing, fraude, collusie, witwassen van geld, verduistering, illegale politieke bijdragen, nepotisme en bepaalde faciliterende betalingen. Zorg en Zekerheid beschouwt ook het bewust achterhouden, vervalsen of verdraaien van informatie die van essentieel belang voor consumenten, zakenrelaties, aandeelhouders, werknemers of andere belanghebbenden als een schending van haar ethische principes.

Zorg en Zekerheid verwacht van bedrijven waarin het investeert dat zij een zero-tolerance beleid opstellen aangaande belastingontwijking of corruptie. In dit beleid moet het bedrijf (1) hun verantwoordelijkheden uiteenzetten, en die van werknemers, leveranciers en onderaannemers, bij het observeren, voorkomen en handhaven van corruptie en belastingontduiking (2) en informatie en begeleiding bieden aan werknemers over hoe belastingontduiking kan worden herkend en voorkomen.

ESG Risico's

Klimaat

Zorg en Zekerheid verwacht van bedrijven dat zij over hun scope 1, 2 en 3 uitstoot rapporteren; en dat zij stappen nemen om deze te reduceren in lijn met de klimaatdoelstellingen van Parijs om de opwarming van de aarde te beperken tot maximaal 1,5 graden. In lijn hiermee verwacht Zorg en Zekerheid van bedrijven waarin het belegt dat zij overstappen van fossiele brandstoffen naar duurzame energiebronnen, en hun olie en gas operatie uitfaseren in lijn met een 1,5 graden scenario. Zorg en Zekerheid wil bijdragen aan de energietransitie waarbij fossiele brandstoffen vervangen worden door duurzame energievoorzieningen. Thermische kolen behoren tot de meest CO2-intensieve vormen van fossiele brandstoffen. Bovendien zijn er geschikte alternatieven voor het genereren van energie. Zorg en Zekerheid wil daarom niet betrokken zijn bij de winning van thermische steenkool.

In overeenstemming met de huidige opvattingen van het Science-Based Target Initiative (SBTi) staat Zorg en Zekerheid slechts een beperkt gebruik van negatieve emissies toe als aanvullend instrument voor het bereiken van een klimaatneutrale portefeuille in 2050. Hierbij streeft Zorg en Zekerheid ernaar dat emissies die door de bedrijven zelf wordt gecompenseerd ook gecertificeerd zijn door internationale instituten zoals de Gold Standard.

Bedrijven worden door Zorg en Zekerheid via engagement aangespoord niet deel te nemen aan (indirecte) lobby's om het klimaatbeleid van overheden te verzwakken.

Biodiversiteit

Afhankelijk van het type bedrijf verwacht Zorg en Zekerheid dat zij sectorspecifieke richtlijnen volgen of milieukeurmerken verkrijgen voor hun producten en hun leveranciers waarin de conversie van veen- en HCS-gebieden zijn verboden, zoals de Roundtable on Sustainable Palm Oil (RSPO) en de Round Table on Responsible

Soy (RTRS). Ook verwacht Zorg en Zekerheid van bedrijven dat zij de biodiversiteit gerelateerde effecten van de activiteiten van leveranciers en klanten meenemen in het inkoop- en leveranciersbeleid en monitoringsystemen, bijvoorbeeld om ontbossing in biodiversiteitshotspots te voorkomen. Afhankelijk van het type bedrijf verwacht Zorg en Zekerheid dat zij sectorspecifieke richtlijnen volgen of milieukeurmerken verkrijgen voor hun producten en hun leveranciers, zoald de Ronde Tafel voor Duurzame Biomaterialen (RSB).

Zorg en Zekerheid verwacht van bedrijven dat zij terughoudend zijn in het produceren dan wel gebruiken van genetisch gemodificeerde producten en voldoen aan de EU-regelgeving inzake het gebruik en de bekendmaking van genetisch gemodificeerde producten. Daarnaast verwacht Zorg en Zekerheid van dergelijke activiteiten op het gebied van genetisch materiaal en gentechnologie vinden alleen plaats als zij voldoen aan de toestemmings- en verwerkingseisen zoals beschreven in het VN-Verdrag inzake biologische diversiteit en de daarmee verband houdende richtsnoeren van Bonn of het Nagoyaprotocol. De productie van of de handel in levende genetisch gemodificeerde organismen mag alleen plaatsvinden als daarvoor toestemming is verkregen van het invoerende land en aan alle eisen van het Protocol van Cartagena inzake bioveiligheid, een aanvulling op het Verdrag inzake biologische diversiteit (VBD), is voldaan.

Controversiële milieuactiviteiten of ondernemingsgedrag van bedrijven in de winnings-, mineralen- en mijnbouwindustrie komen in aanmerking voor uitsluiting. Relevante milieuonderwerpen hebben bijvoorbeeld betrekking op het energieverbruik en de uitstoot van broeikasgassen, hun watergebruik en het beheer van residudammen, en het beheer van ecosystemen en het herstel daarvan na de sluiting en ontmanteling van de mijnen, productiefaciliteiten of exploratielocaties. Zorg en Zekerheid wenst niet te beleggen in diepzeemijnbouw als dat niet op een verantwoorde manier gebeurt. Ook wil Zorg en Zekerheid niet betrokken zijn bij de productie van olie uit teerzandgronden vanwege de milieuschade die dit aanricht. Ook bij de productie van schaliegas en -olie wil Zorg en Zekerheid niet betrokken zijn. De productie van schaliegas en -olie heeft een groter negatief effect op het milieu dan de productie van conventionele olie en gas. Voorbeelden van schade aan de omgeving zijn tekorten aan water, risico op vervuiling van land, negatieve invloed op lokale samenlevingen. De productie van schaliegas leidt tot luchtvervuiling en hoge niveaus van geluidsoverlast en watervervuiling. Tot slot wil Zorg en Zekerheid niet betrokken zijn bij de winning van grondstoffen in het Arctisch gebied. Arctische boringen zijn een nieuwe en onconventionele manier van boringen naar olie en gas die gepaard gaan met grotere risico’s op vervuiling dan bij de conventionele boringen. Hierbij kan potentieel schade aan biodiversiteit, dieren en mensen worden aangericht die niet meer te herstellen valt. Als eenmaal vervuiling door olie is opgetreden is dat heel lastig weer op te ruimen.

Water

Zorg en Zekerheid verwacht van bedrijven dat zij:

- Het mensenrecht op water respecteren en hun verantwoordelijkheid erkennen;
- Transparant zijn over hun afhankelijkheid van water en de kwantiteit en kwaliteit ervan), inclusief de identificatie van hotspots van reputatierisico's, operationele en wettelijke waterrisico's in de waardeketen, de potentiële materialiteit van die risico's en mitigatiestrategieën, waaronder beleid, actieplannen en controlepraktijken;
- Beschermen van watervoorraden (oppervlakte- en grondwater) en toekomstige watervoorraden om waterzekerheid te garanderen.
- Vermijden van activiteiten in gebieden met een hoge waterstress of, voor activiteiten in gebieden met waterstress, ervoor zorgen dat de onderliggende oorzaken van waterstress op verantwoorde wijze en volledig worden aangepakt, en bijdragen aan een beter beheer;
- Vermijd gebruik of (her)gebruik water zo efficiënt mogelijk;
- Streven naar nul impact op de waterkwaliteit (op geen enkele manier vervuiling voorkomen of water na gebruik zuiveren);
- Inspanningen van belanghebbenden betrekken en ondersteunen om gezamenlijk risico's voor het stroomgebied aan te pakken, gezamenlijke beleidsstandpunten te ontwikkelen voor de belangrijkste waterrisicogebieden en rekening houden met de waterbehoeften van de belanghebbenden, vooral van de meest kwetsbare;
- Streven naar geleidelijke afschaffing van of het vinden van alternatieven voor watervervuilende productlijnen;
- Het waterbeheer in de toeleveringsketen controleren;

Gezondheid & Welzijn

Jaarlijks komen er grote hoeveelheden toxische emissies, chemische stoffen en gevaarlijk afval in het milieu terecht. Bovendien worden de producten waarvoor chemicaliën worden gebruikt, uiteindelijk als afval verwijderd. Vooral plastic producten hebben een immens afvalprobleem, maar ook e-afval en andere afvalstromen dragen bij tot een breed scala van milieu- en sociale problemen. Slechts een fractie van de schadelijke effecten van chemicaliën en afval is bekend. De *2019 Global Chemicals Outlook van UN Environment* onderstreept de urgentie om chemische vervuiling en schade aan de menselijke gezondheid te verminderen. Chemische stoffen kunnen milieu- en gezondheidsproblemen veroorzaken in alle fasen van de *lifecycle* van het product of de stof - in de productie, gebruik en einde van de levensduur (afval).

Het is belangrijk om bedrijven te monitoren die betrokken zijn bij de productie van chemisch afval. Dit zal vooral zijn rondom de productie en het gebruik van pesticiden, meststoffen, verf en plastic producten.

De farmaceutische sector speelt een belangrijke rol in de samenleving voor de verbetering van de levensverwachting en de kwaliteit van het bestaan. Gezien de bevolkingsgroei wereldwijd, is er een sterke marktgroei voor geneesmiddelen. Toch heeft een groot deel van de bevolking geen toegang tot betaalbare gezondheidszorg. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en het Internationaal Verdrag over Economische, Sociale en Culturele Rechten hebben een norm gedefinieerd wat het recht op gezondheid inhoudt. Bovendien verwijst de duurzame ontwikkelingsdoelstelling van de Verenigde Naties naar het waarborgen van een gezond leven voor iedereen. Farmaceutische bedrijven, regeringen en organisaties in de gezondheidszorg spelen allemaal een belangrijke rol bij de verwezenlijking hiervan. Maar de farmaceutische industrie is ook de oorzaak van veel schandalen.

Belastingontduiking, verwaarloosde bijwerkingen van geneesmiddelen met grote maatschappelijke gevolgen, omkoping, buitensporige prijszetting, concurrentieverstorend gedrag en wangedrag in verband met dierproeven zijn enkele van de schandalen die het nieuws haalden.

Daarom is het belangrijk zorgvuldig het gedrag van de farmaceutische bedrijven te monitoren. Naast de ethische principes waar farmaceutische ondernemingen aan moeten voldoen, vindt Zorg en Zekerheid dat bedrijven in deze sector een effectief beleid en effectieve processen moeten hebben om bij te dragen aan toegankelijke en betaalbare gezondheidszorg voor iedereen. Van hen wordt verwacht dat zij handelen volgens de Principles for *Responsible Supply Chain Management* zoals geformuleerd door het *Pharmaceutical Supply Chain Initiative* (PSCI). Farmaceutische bedrijven voeren hun activiteiten opeen ethische manier uit, handhaven de mensenrechten van hun werknemers, zorgen voor een gezonde en veilige werkomgeving, werken op een milieuverantwoorde manier en voortdurende verbetering van hun activiteiten en producten bevorderen. Zorg en Zekerheid verwacht daarnaast dat bedrijven in de gezondheidssector terughoudend zijn met het voorschrijven en gebruiken van antibiotica om te voorkomen dat bacteriën resistent worden. Indien nodig stimuleert Zorg en Zekerheid door (direct of indirect) actief aandeelhouderschap farmaceutische bedrijven waarin het investeert om hun beleid en processen te verbeteren.